

Norsk Fængsels- og Friomsorgsforbund

– *din trygghet - vår sak!*

Det Kongelige Justis- og Beredskapsdepartement
Postboks 8005 Dep

0030 OSLO

Møllergt. 10, 0170 Oslo - Norge

Sentralbord: 23 06 84 50

Telefax: 22 42 46 48

Org.nr.: 971 436 239

E-post: post@fengselogfriomsorgsforbund.no

www.fengselogfriomsorg.no

Deres ref.:

15/8372 - ISV

Vår ref.:

41-7 2019

Dato:

20.03.2019

HØRINGSSVAR – forslag til ny forskrift om utførelse av personundersøkelse i straffesaker

NFF har behandlet høringen og har følgende tilbakemeldinger generelt og på nærmere angitte paragrafer hva gjelder forslag til ny forskrift.

Med de endringene som har skjedd innenfor kriminalomsorgen, med blant annet nye straffegjennomføringsformer ansees det som positivt at forskrift av 22. oktober 1986 nr. 2373 «Regler om personundersøkelser i straffesaker» oppdateres og erstattes med en ny som gjenspeiler samfunnet i dag.

NFF er enig i departementets forslag om at det er viktig at straffesakene avgjøres og straffegjennomføringen igangsettes så snart som mulig etter en straffbar handling. Og at man skal unngå at personundersøkelser skal forsinke straffesakene, og da spesielt i saker med unge lovbrøyttere. Slik NFF ser det er det flere betraktninger her. Erfaring tilsier at det i enkelte saker kan bli anmodet «for kjapt» om personundersøkelse, da det i noen tilfeller har tatt lang tid med etterforskningen, slik at personundersøkelsen har blitt for gammel jf. § 6 Tilleggsundersøkelse og ny personundersøkelse.

Tar etterforskningen for lang tid, vil det kreve at det må utføres en tilleggsundersøkelse, som da vil medføre ytterligere forsinkelser. NFF ønsker også å påpeke at det i etterkant av personundersøkelse og domsavsigelse, tar for lang tid før kriminalomsorgen mottar dommene. NFF mener at det må komme på plass flere tiltak i flere ledd for å få til en mer effektiv straffesakskjede, som vil bidra til at straffegjennomføringene kan bli igangsatt så fort som mulig etter domsavsigelse

NFF stiller seg derfor kritiske til om fristen om 4 uker skal være bastant. NFF kan ikke se at det med det systemet som finnes i dag at dette lar seg gjennomføre. Hos et friomsorgskontor var gjennomsnittstiden for en personundersøkelse i 2018 på 45 dager. I 2017 var det på 61,7 dager.

Skal en 4 ukers frist bli reelt må tilstrekkelig med ressurser, bemanning og digitale systemer som snakker sammen være på plass. Påtalemyndigheten må informere de siktede mer om hva en personundersøkelse er, og anmodning må sendes tidligere slik at prosessen kan starte så tidlig som mulig.

Noen særskilte tilbakemeldinger på de enkelte paragrafene:

Forskrift § 3:

NFF mener det er riktig at setningen om private personundersøkere bortfaller. Det er ansatte i kriminalomsorgen som må stå for dette. De innehar kompetansen og kjennskapen til kriminalomsorgen som kreves i disse prosessene.

Forskrift § 4:

NFF er positive til at det via forskriften skal stilles krav til rekvisisjonen, da erfaring tilsier at kriminalomsorgen flere ganger har fått for lite og mangelfull informasjon i anmodningen fra påtalemyndigheten.

At påtalemyndigheten tilstreber seg å ha oppdatert personalrapport på siktede, med riktig telefonnummer, e-post, verge, arbeidssted med mer, vil ha stor betydning for hvor hurtig kriminalomsorgen kan komme i gang med personundersøkelsen. Henviser i den forbindelse til § 5 hvor man tenker at personundersøkelser for siktede som var under 18 år på handlingstidspunktet, skal ferdigstilles innen fire uker etter at kriminalomsorgen har mottatt en fullstendig anmodning om personundersøkelse.

Generelt tenker NFF at en frist på fire uker kan bli vanskelig å overholde, da friomsorgen er i en situasjon hvor man får økte arbeidsoppgaver, men ingen friske ressurser. En fireukers frist er i utgangspunktet positivt, med tanke på ungdommen og prosessen, men da må man ha både ressurser og tid. Intensjon er god, men det kan bli vanskelig å overholde forslaget og NFF er redd for at en slik frist vil medføre at kriminalomsorgen ofte vil bryte den, eller at kriminalomsorgen ser seg tvunget til å gå på akkord med kvaliteten en slik PU bør inneha.

Forskrift § 5:

NFF støtter forslaget til at U-18 saker skal prioriteres. Men i realiteten viser det seg å være vanskelig å innfri slike frister. Dersom ikke nødvendig dokumentasjon og informasjon medfølger en anmodning om PUM, foreslår friomsorgen at saken skal returneres for å unngå at fireukersfristen løper. Jf. § 4.

NFF erfarer at det er store utfordringer med å få etablert første møte mellom ungdom, verge og friomsorgen på et tidlig nok tidspunkt.

Livssituasjon til ungdommen påvirker muligheten til å innfri tidsfristen.

Kriminalomsorgen må ta hensyn til familieforhold, ungdom på hybel/institusjon, kriser, reiseavstander, psykisk helse, konflikter i familien, skoleferier og annet. Innhenting av kildeopplysninger kan ta uforholdsmessig mye tid. Kilden trenger tid til å uttale seg skriftlig. I tillegg stilles strenge krav til skriftlig samtykke og opplysninger utleveres ofte ikke elektronisk, men pr post, noe som medfører lang saksbehandlingstid.

- **Innkalling til det første møtet mellom siktede og friomsorgen**
 Det oppleves i mange tilfeller svært krevende bare å få sendt ut en innkalling til møtet da påtalemyndigheten gir mangelfulle opplysninger til friomsorgen. Innkallingene skjer via brev, og kan ta opp til 5 virkedager før siktede mottar brevet. Det er heller ingen kontrollfunksjon om den siktede faktisk har mottatt innkallingen.
 Det kan oppstå misforståelser om hva den siktede faktisk er innkalt til. Det oppleves at siktede møter friomsorgen i den tro at de skal til et avhør. Her må påtalemyndigheten eller retten være tydeligere på hva en personundersøkelse betyr.
- **Verge**
 Er siktede under 18 år gammel skal det være en verge tilstede. Det oppleves ofte at vergen ikke kan eller er forsinket, at vergen kanskje oppholder seg på den andre siden av landet slik at det den første samtalen må utsettes lengre enn ønskelig og skal friomsorgen gå gjennom Fylkesmannen så tar dette veldig lang tid også. Det oppleves til tider at det kan ta opptil 2 uker før den første samtalen blir gjennomført.
- **Bostedssituasjon for den siktede**
 For å få sendt ut en innkalling så bruker friomsorgen i dag unødvendig lang tid på å kartlegge den siktedes bostedsituasjon. Bor den siktede på en barnevernsinstitusjon, hvor ligger denne institusjonen, hvor lenge skal siktede være i den institusjonen. Det brukes lang tid og mye ressurser i dag for å kartlegge dette.
- **Kildehenting**
 Kildehenting, altså informasjonsutveksling om den siktede, kan også ta veldig lang tid. Fritak av taushetsplikt fra de ulike instansene tar enormt med tid. Friomsorgen opplyser at i enkelte tilfeller tar kildehenting og bostedssituasjons avklaring alene opp til 5 uker. Dette fordi systemet for dette som finnes i dag er veldig gammeldags. Det sendes brev mellom de ulike instansene og dette er veldig tidskrevende. Samtidig bør de ulike instansene opplyses bedre om hva en personundersøkelse er. Hva er en personundersøkelse? Hva krever en personundersøkelse? Hva krever en personundersøkelse av informasjon? Osv. For å spare enormt med tid på alt dette bør det opprettes et digitalt system som snakker sammen. Det vil si at friomsorgen, barnevernstjenesten, BUO og lignende må ha et system som gjør at informasjonsutvekslingen skjer raskere, bedre og tryggere.
 Ansatte i friomsorgen bruker også masse tid på å filtrere informasjonen fra ovennevnte institusjoner når dem først får dem. Det vil si at ikke all informasjon som sendes til friomsorgen omhandler kun den siktede. Dette burde det også være et system på.

Forskrift § 10:

Innhenting av informasjon fra kilder skjer allerede raskt og er konkretisert i anmodningen til kilder, utfordringen ligger som nevnt ovenfor, jf. siste punkt under § 5.

Forskrift § 13:

Når det gjelder de avsnittene og paragrafene som omhandler ungdomskoordinator fra konfliktrådet, mener NFF at følgende er viktig:

- Ungdomskoordinatoren må kjenne til siktede og denne sin situasjon. Her må de siktede ha samtykket til KOG (en koordineringsgruppe). Uten dette samtykket vil ikke en ungdomskoordinator ha nok inngående kjennskap til den siktede
- Den enkelte personundersøker må kunne ha den myndigheten til å bestemme om en ungdomskoordinator er hensiktsmessig eller ikke. Eller hvordan koordinatoren skal fungere. I mange tilfeller oppleves det at en koordinator ikke har en funksjon som fremmer prosessen rundt den siktede.

Forskrift § 14:

Orientering om ungdomsoppfølging og ungdomsstraff til siktede og verger bør skje i første fase (avhørssituasjon) eller i forkant av anmodning om PUM. Denne informasjonen bør komme fra ungdomskoordinator i konfliktrådet. Dette vil ivareta rettssikkerheten ved at vi overholder taushetsplikten på alle nivå (ungdommen og foreldre/verger, ungdomskoordinator, politi, KOG og kriminalomsorg) og samtidig sikre en mer effektiv saksbehandling.

Vedrørende PUM-mal

- Alt for omfattende
- Må ha enklere språk
- Hvordan sikre at samtykke er informert til siktede og verger?

Ulike dilemmaer

- Behov for oppfølging vs. ønske om oppfølging?

Det er ikke alltid samsvar mellom ungdommens ønske om oppfølging og kriminalomsorgens vurderinger om behov for oppfølging.

- Ungdom som «shopper» straffereaksjoner.

Kriminalomsorgen opplever at ungdommen har et bevisst forhold til hvilken straffereaksjon som gir minst konsekvens og inngripen for dem. Ungdom og verger er opptatt av hva som kommer på rullebladet.

- Ungdomsoppfølging og ungdomsstraff har hovedvekt på gjenopprettende prosess. Når en erkjennelse ikke er tilstede, har kriminalomsorgen da grunnlag for å vurdere de som

egnet for ungdomssoppfølging og ungdomsstraff? Hvor stor andel av de som har ungdomssoppfølging/ungdomsstraff gjennomfører gjenopprettende møter?

- I PUM-fasen drøftes det med siktede om de er villige til et gjenopprettende møte før skyldspørsmålet er avgjort. Er dette etisk og juridisk forsvarlig?

jf. Riksadvokatens oppdaterte retningslinjer av 09.08.17:

«For at reaksjonen skal kunne nå sitt gjenopprettende og rehabiliterende formål må altså omkamp av faktum unngås. Er det aktuelt med idømmelse av ungdomsstraff uten at det foreligger en uforbeholden tilståelse, bør derfor saken forberedes også med siktede på å avklare om siktede ved en eventuell fellelse dom aksepterer at de forhold domfellelsen gjelder legges til grunn i ungdomsstormøtet».

- Paradoksalt at politi og friomsorgen arbeider med korte tidsfrister, men erfaringsvis tar det uforholdsmessig lang tid før det foreligger en eventuell endelig dom i saken.

Med vennlig hilsen

Asle Aase
Leder NFF

Hilde Myhrer /s/
sekretær